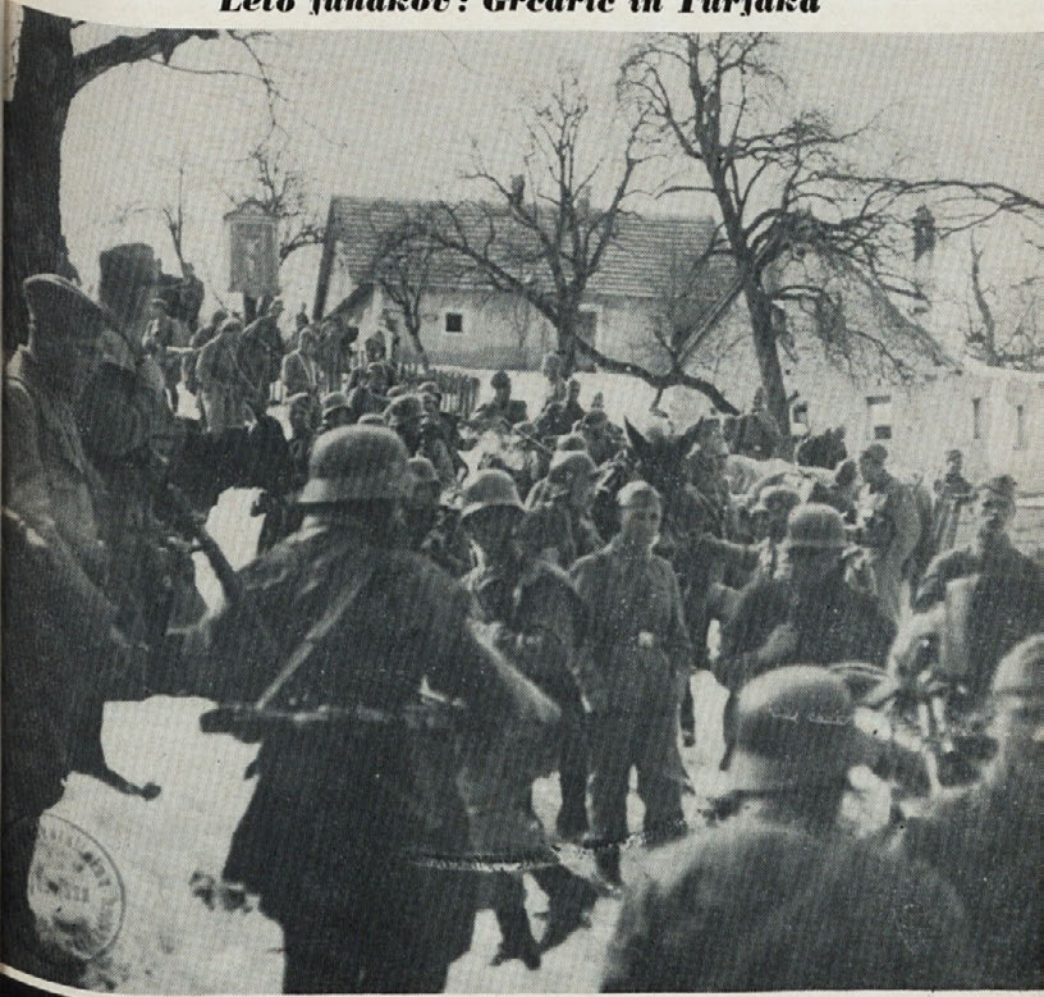

Tabo

Leto junakov: Grčaric in Turjaka

1973

EL FORTIN

Št. 4

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TAVOR je lastnik in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—::—

TAVOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TAVOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158. Buenos Aires Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.159.810

—::—

Naročnina: Južna Amerika 20 pesov ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 7,00 dolarjev; Anglija in Australija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: T. E. 796-7513.

NASLOVNA SLIKA

Zmagovite čete domobrancev po zmagi na Javorici

P O R A V N A J T E N A R O Č N I N O !

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narcđ, Domovino!

Abril 1973

BUENOS AIRES

Abril 1973

Tercer mundo - utopía y mentira comunista

Los maestros de las mentiras y de los engaños, los comunistas, inventaron una nueva trampa para los crédulos e inocentes. Esta trampa, este engaño es el así llamado "tercer mundo", que hoy está de moda en las esferas sociales y en todas las naciones. ¿Cuál es el fin y el propósito de estos creadores del tercer mundo? En primer lugar, veámoslo desde el punto de vista internacional y de las relaciones entre los países. El mundo está dominado por dos superpotencias: Estados Unidos de América y la Unión Soviética. Toda Europa Oriental, desde el Adriático y los Balcanes está dominada por regímenes comunistas. China, Corea del Norte y Vietnam del Norte son comunistas. Allí se habla solamente de un mundo „socialista, popular y progresista“. En estos países los evangelios rojos no lanzan los slogans tercermundistas, además de estar prohibido hablar del tercer mundo. Esto es raro e interesante a la vez, pero sólo para aquéllos que no conocen el comunismo. En los países dominados por los comunistas el objetivo está ya cumplido: gobierno y dictadura roja, ya sea dentro de las fronteras de los respectivos países o en el ámbito internacional.

El Tercer mundo es necesario en el mundo occidental, en Europa, que no está dominada por los comunistas; en Africa, entre los países subdesarrollados, en Asia no comunista en América del Norte y en Latinoamérica. En estas zonas la idea del tercer mundo es "evangelio salvador"; zonas interesantes para el imperialismo rojo, ya sea éste soviético o de la China comunista. La meta es extirpar de esas zonas cualquier influencia de los Estados Unidos. Por eso les hablan que deben ser el tercer mundo de los países "no alineados", imponiéndoles como líder de los países no alineados al "liberal y neutralista" camarada yugoslavo Mariscal Tito. Cuando estos países estén debilitados, cuando rompan los vínculos económicos y políticos con los Estados Unidos, serán presa fácil y terreno propicio para que se enarbole la bandera roja del comunismo. Cuba y Chile nos hablan bien claro de que es así, para no nombrar otros países.

El tercer mundo en el campo interno de un país es un arma poderosa. Todos somos amantes de la democracia y la libertad. Como muchos

gobernantes no cumplen con estas ideas, la táctica comunista empieza a trabajar. Los regímenes democráticos son tildados de capitalistas y "vende patrias". Los gobernantes son "vendidos al imperialismo yanqui"; por eso los tenemos enrolados en las filas de los partidos "capitalistas y oligarcas". Somos el tercer mundo, somos contrarios a la explotación foránea del país. Así hablando, los comunistas van consiguiendo sus fines. El incauto ciudadano no ve el peligro, no ve los hambrientos y feroces lobos vestidos en pieles de ovejas indefensas "tercermundistas". Muchos son seducidos por las nuevas ideas, pero al darse cuenta del engaño ya es demasiado tarde. También dentro de cada país tendremos que definirnos: o estamos a favor de la democracia, la libertad, la justicia o nos decidimos por la tiranía, la esclavitud, la injusticia y la opresión. No es posible una tercera posición. Somos libres o somos esclavos, no hay otra alternativa.

La religión, especialmente la católica, es el mayor enemigo del comunismo ateo. Por eso hay que combatirla por todos los medios. Por la fuerza y con las matanzas no consiguieron nada. En los países del dominio comunista, la fe y la religión sobreviven, aunque en catacumbas. Debemos tener en cuenta que la maestría de los comunistas logró conseguir sus aliados también en el campo de la fe. Aparecieron, entonces, los así llamados "curas tercermundistas". ¿Tercer mundo de quién? O ostamos con Dios o estamos contra Dios. O cumplimos sus mandamientos o no los cumplimos. O reconocemos al Vicario de Cristo en el mundo —el Papa— o no lo reconocemos. Bajo ningún concepto es posible el tercer mundo en la Iglesia. Todos los tercermundistas sean sacerdotes o no, son: o bien comunistas disfrazados de curas, o bien idiotas útiles del comunismo. El movimiento tercermundista dentro de la Iglesia es parte del plan comunista para debilitarla y luego destruirla. Debilitar la fe de los creyentes para que finalmente sea eliminada y reemplazada con el Evangelio de Marx-Engels-Lenin. El individuo sin fe es fácil presa para los comunistas.

Eso es el "tercer mundo" sin máscaras ni adornos. ¡Libres del mundo, na caigan en su redes! Unan sus filas y defiendan la libertad. Aún están a tiempo para elegir sus caminos. No olviden que en el "paraíso rojo" no hay "tercer mundo". Por eso sigan viviendo en el mundo de la paz, de la democracia y de la libertad.

Konzorcij TABORA in ZDSPB TABOR želijo vsem slovenskim protikomunističnim borcem, sotrudnikom, dobrotnikom, naročnikom in bralcem

vse blagoslove božje za

PRAZNIK VSTAJENJA

ki naj bo nam vsem simbol upanja v naše vstajenje za
BOGA — NAROD — DOMOVINO

PREMIRJE V VIETNAMU

Protokol je bil podpisan na katerem stoji zabeleženo, da je v Vietnamu nastopilo premirje in da se 12-letna vojna nagiba k nekemu zaključku ali pa prestopa v novo — tretjo fazo. Kaj se bo sedaj zgodilo v Južnem Vietnamu? Statistični podatki govore, da je tam padlo skoro 46.000 ameriških vojakov, preko 180.000 južnovietnamcev in več sto tisoč severnovietnamcev. Naravno je, da se svet sprašuje, če je vse to bilo potrebno in kakšni so rezultati teh žrtev in naporov. Le eno je tu popolnoma jasno in to je, da je Vietnam skoro popolna ruševina, ki nima paralele v zgodovini vojskovanja.

Vietnamski problem s podpisom v Parizu še daleč ni rešen. Če pogledamo na geografsko karto južnega Vietnama bomo z lahkoto opazili, da je skoro polovica dežele pod večjo ali manjšo kontrolo komunistične osvobodilne fronte — Vietkonga. Če k temu dejstvu dodamo še to, da se prebivalstvo južnega Vietnama ni nikoli s srcem borilo proti Vietkongu ali severnim Vietnamcem in da je vseskozi smatralo ameriško vojaštvo za nezaheljene tujce, potem lahko projeciramo kakšna bo bodočnost južnega Vietnama. Iz podrobne analize sodeč bi človek rekel, da ne bo trajalo dolgo da komunisti dobe kontrolo nad vso deželo. Z drugo besedo, komunisti niso zelo daleč od svojega prvotnega cilja združiti ves Vietnam pod svojo kontrolo in tam uvesti komunistično vladavino. Ta svoj cilj so komunisti zasledovali vse od zadnje vojne brez razlike koliko žrtev bo radi tega padlo in kakšno bo opustošenje v deželi. Komunisti so in delujejo dosledno. Po južnem Vietnamu so organizirali mrežo svojih zaupnikov in sodelavcev (teren-cev), ki načrtno minirajo delovanje južnovietnamske vlade in s propagando, sabotažnimi akcijami in strahovanjem silijo prebivalstvo da sodeluje z njimi in njihovimi načrti. Še več, uspelo jim je preko levičarskih gibanj v svetu in zlasti v ZDA pridobiti somišljenike, ki precizno in sistematično ustvarjajo javno mnenje v korist njihovih načrtov in borbe.

Če gledamo na sedanjo situacijo potem je jasno, da ameriška politika v Indokini ni bila uspešna brez razlike, kaj o tem govore uradna poročila. Nekateri bodo šli še dalje in rekli „Amerika je Vietnam prepustila svoji usodi, mu obrnila hrbet, zgodovina se ponavlja.“

Za pravilno razumevanje situacije je nujno pogledati v ozadje celotne afere. Prvo premirje v Vietnamu je bilo podpisano leta 1954 tedaj, ko se je za Francoze končala 8-letna vojna v Vietnamu brez pravega zaključka. Komunisti so tedaj uspešno zaključili prvo fazo svojega zavojevanja, in takoj stopili v drugo s točno določenim ciljem zavojevati celotno deželo. V tistem obdobju se je ameriška vlada začela zanimati za Vietnam tudi iz vojaškega stališča, vendar večje število ameriških čet ni bilo poslanih vse do

leta 1961 v Južni Vietnam. Od tedaj dalje pa se je število tako imenovanih „ameriških vojaških svetovalcev“ letno stopnjevalo in je sredi leta 1964 doseglo število okoli 20 tisoč. Od tu dalje je šlo hitro navzgor in je že leto kasneje bilo tam okoli 180.000 ameriških vojakov dokler ni končno v letu 1969 doseglo vrhunec, 542.000 vojakov. Nedvomno je, da ameriška politika v Vietnamu ni imela kakih kolonialnih interesov, kot je bil to slučaj Francije. Ameriško vmešavanje je brez dvoma bilo preskrbeti okolje v Indokini za rast svobode in demokracije. Spričo številnih ameriških interesov na Pacifiku in na Daljnem Vzhodu na splošno je vsekakor razumljivo, da je Amerika želela imeti na teh področjih prijateljsko zaledje in če že ne prijateljsko vsaj nevtralnno.

Situacija v Vietnamu za Amerikance ni bila nikdar zelo zadovoljiva, ne iz političnega ne iz vojaškega stališča. Indokina ni bila Koreja. Južnokorejci so s srcem sodelovali z ameriško vojsko, kar nikakor ni bil slučaj v Južnem Vietnamu. Na politični razvoj pa ni vplivala le akcija Vietkonga pač pa tudi navzočnost severnovietnamskih čet v južnem Vietnamu saj so tam imeli kar 14 divizij in mnogo teh je še vedno navzočih, čeprav to zanikajo. Ameriško javno mnenje doma je bilo iz dneva v dan glasnejše proti nadaljnemu vojskovanju. Celotna desničarske skupine, ki so prvotno podpirale vladne napore so se ohladile in pritiskale na to, da se vojna konča čimprej. Sedanji predsednik se je po eni strani dobro zavedal kakšno je javno mnenje dežele po drugi strani pa je bil odločen umik iz Vietnoma storiti dostojno, ne kot poražence. Predsednik komunizem dobro pozna in ni bil pripravljen kar enostavno kapitulirati. Ozirati pa se je moral na žrtve in na domačo situacijo, rešiti je bilo treba ameriška življenja, in potrebne so bile provizije za osnovo na kateri naj bi se gradil trajni mir.

Vojna v Vietnamu je bila vse predolga in brez pravih rezultatov za svobodni svet. Pri vseh ameriški tehniki, pol milijona vojske, nenehnega bombardiranja sovražnih objektov in ozemlja ni bil storjen pozitiven korak k zmagi. Zakaj, in kako je mogoče, da največja vojaška sila na svetu ni mogla ukloniti severnovietnamskih napadalcev. Severni Vietnam je po obsegu manjši od Jugoslavije s približno enakim številom prebivalstva. Očigovno se zdi, da je jasen. Amerika ni šla v Vietnam z namenom zavojevanja ali direktnega teritorialnega napada na severni Vietnam, gverilski vojni pa niso nikdar dorastli kot je to slučaj za vse večje vojaške sile. Namesto, da bi tedaj, ko so se že odločili vojaško poseči v vietnamski konflikt naredili mir in vojaško uničili severni Vietnam, so radi političnih razlogov omejili svoje vojskovanje na gverilske akcije po Vietnamskih džunglah, ki so se izkazale popolnoma brezuspešne. Nenehno bombardiranje džungel ni uničilo gverilcev pač pa je narod, ki je že itak bil mlačen do Amerikancev, pripravo do tega, da je bil bolj pripravljen sodelovati z gverilci, kot Ameriški vojaškimi oblastmi. Južno vietnamska vlada nikdar ni imela opore prebivalstva in je praktično brez moči. Pri tej situaciji in neresnosti ameriške politike je bilo nemogoče pričakovati končanje vojne v korist južnega Viet-

nama. Če so Amerikanci šli že tako daleč, da so poslali svojo vojsko v Vietnam, potem bi morali narediti še naslednji korak in tam zmagati in napraviti red. Svetovno mnenje bi jih radi tega nič bolj ne obsojalo kot jih je, nasprotno spoštovalo bi njihovo odločnost pri svojih sklepih vztrajati. Te odločnosti ni bilo, vojna pa se je vlekla iz leta v leto, žrtve so padale in šle v tisoče, ameriško javno mnenje se je obračalo v opozicijo vladne politike in število vojnih ubežnikov v Ameriki je šlo v tisoče. (Okoli 70.000 dezertirjev in onih, ki so se izognili mobilizaciji sedaj živi v izgnanstvu, okoli 10.000 jih je v zaporu, veliko število levičarjev pa živi v deželi ilegalno).

Spričo tega položaja predsedniku ni kazalo drugega kot najti poti, kako se najlepše potegniti iz vojne. Da bi končanje vojne sploh moglo imeti kak smisel se je ameriški predsednik odločil, da je najprej nevtraliziral zadnje. Tako je prišlo do sestanka v Peking in v Moskvi, nato pa pritisk na Vietnam sam. Na severni z bombami na južni pa s političnim pritiskom. Pri teh diplomatskih potezah pa je predsednik jasno pokazal, da ve, da se s totalitarci da razgovarjati le s silo moči. Napravil je nekaj korakov, kar noben bivši predsednik ne bi tvegala. Primer: tik pred odhodom na konferenco v Moskvi je blokiral in miniral dohode v severnovietnamska pristanišča in ukazal intenzivno bombardiranje prometnih žil severnega Vietnama, nato pa brez nadaljnega odšel na razgovor v Kremelj. Pokazal je, da ve, kako se z njimi ravna, vendar je moral pristati na premirje, ki je vse drugo kot povoljno.

Vietnamska vojna je model komunistične revolucije, ki vsebuje tako vojaške kot politične faktorje. Zadji igrajo veliko važnejšo vlogo kot prvi. Treba je bilo doseči odstranitev ameriških sil iz Vietnama in prikazati nepremagljivost osvobodilne vojske in oboje so dosegli.

Kakšne zaključke torej lahko izvlečemo iz te tragike v Vietnamu. Prvo in splošno lahko rečemo, da so komunisti še vedno odločno na pohodu in da svojih ciljev niso in ne bodo spremenili. Taktika se spreminja cilji pa ostanejo.

Jasno je, da pod sedanjimi pogoji in načini ni imelo nebenega smisla nadaljevati vojno v Vietnamu in so premirje pozdravili vsi. Na drugi strani pa je treba ugotoviti, da trajnega miru ne bo brez svobode in brez pravic in brez točno določenih sankcij, ki naj bi se izvajale do tistih, ki bi kršili mir. Severni Vietnam je drago plačal svojo agresijo in zaenkrat še ni dosegel svojih političnih namenov. Moskva in Peking sta očitno izvedli pritisk (političen) na severni Vietnam, da naj sklene premirje, ker je v njih interesu trenutna potreba po izboljšanju odnošajev z ZDA. Na drugi strani pa je premirje in mir dvomljivega značaja dokler ne bodo predvideni sledeči pogoji:

- 1) Dovoljeno sodelovanje vseh prizadetih.
- 2) Odpoklic severnovietnamskih čet iz južnega Vietnama, Cambodže in Laosa, ali vsaj priznanje, da so te čete nevarnost za premirje.

3) Opolnomočje in možnost da nadzorovalci miru v resnici lahko kontrolirajo delovanje vseh prizadetih sil.

4) Točno definirati kdo je odgovoren za vojno in ne metati vso krivdo na ZDA.

5) Da Amerika tudi v bodoče brani svobodo in demokracijo v južno-vzhodni Aziji.

Amerika mora ostati braniteljica svobode na svetu in to je važno zlasti v tem času, ko se mnoge države ozirajo na ZDA da ugotove, če so ZDA še pripravljene stati na braniku svobode.

Verinov

Velikonočni pozdrav

Hozana,
žejnih nedosežnih pravic
množic je pozdrav in klic
Bogú...

Na križ z njim,
zdaj drhal nahujskana kriči
smrti si nedolžnega želi
Bogá...

Kalvarija,
Križ, na njem umira sin Bogá
zdaj odprta vrata so neba
človeku...

Vstajenje,
Kristus je premagal smrt, gorjé
zemlja in nebó se veselé
Aleluja...

Veruj, zdaj
narod moj, zaslužnjeni trpin
Golgota le pot je iz temin
v Vstajenje...

SLOVENCİ V BORBI ZA ČLOVEŠKO DOSTOJANSTVO NEKOČ IN DANES

Uvod

Letos bo preteklo 495 let, odkar je o veliki noči leta 1478 izbruhnil proti graščakom ne, prvi, pač pa prvi večji in krvavi upor slovenskih kmetov v Žiljski dolini na Koroškem. Ironija usode pa je hotela, kakor bomo pozneje videli, da so ta upor zatrli ne graščaki, ampak Turki. Dne 8. in 9. februarja pa je minilo 400 let, ko je vojska plemičev zadušila s strašnim in krvavim maščevanjem upor slovenskih in hrvaških kmetov v bitkah na Dolenjskem, štajerskem in v Hrvaškem Zagorju.

„Rodna gruda“, ki je namenjena predvsem izseljencem, je v številki za julij in avgust 1972 na strani 35 napovedala „številne proslave v počastitev 500-letnice kmečkih puntov na Slovenskem in 400-letnice slovensko-hrvaškega punta“. Poleg lokalnih proslav v Sevnici, v Kostanjevici na Krki in v Vidmu pri Ščavnici bo osrednja slovenska proslava oktobra prihodnje leto (1973) v Ljubljani in bo pomenila vrh vseh proslav v Sloveniji... na Hrvaškem v drugi polovici prihodnjega leta v Donji Stubici“.

Kakšen pomen dajejo tem proslavam, priča dejstvo, da je na seji pripravljalnega odbora napovedal program proslav sam „Edvard Kardelj, član sveta federacije“, ki „je med drugim dejal, da so kmečki panti razen narodnoosvobodilnega boja edino gibanje, ki je tako enotno združilo vse Slovence v enotnem boju.“

„Vstaja je trajala preko 200 let. Razen tega se je največja slovenska kmečka vstaja začela skoraj deset let pred veliko nemško vojsko. Bila je torej izvorni izraz revolucionarnega gibanja slovenskega naroda in ne privešek nekega drugega gibanja... produkt družbenih revolucionarnih gibanj v slovenskem ljudstvu.“

In „Rodna gruda“ nadaljuje o Kardelju: „Poudaril je, da je ob tej proslavi potrebno pokazati pomen kmečkih puntov za nadaljni razvoj slovenskega naroda v družbenem, kulturnem in vseh drugih pogledih, proslava pa naj bi pokazala slovenskemu človeku, da je zgodovina slovenskega naroda predvsem zgodovina ljudskih gibanj, ne pa zgolj ozke plasti izobražencev.“

Proslava obletnice kmečkih puntov bo vsekakor razgibala družbeno življenje v Sloveniji v tem prihodnjem letu.“

Poleg omenjenih proslav se bodo vršili še: posvetovanje zgodovinarjev v škofji Loki, skupni jugoslovanski znanstveni posvet v Stubičkih toplicah in mednarodno srečanje zgodovinarjev Avstrije, Madžarske, Slovenije in Hrvaške v Mariboru.

Vsekakor velike priprave in obširen program. Videz je, da se hoče domovina oddolžiti žrtvam kmečkih uporov. Tako je prav! Dolžnost potomcev je, da se spominjajo velikih dejanj svojih prednikov. Toda etika znanosti zahteva, da ne potvarjamo zgodovinskih dejstev, da ne dajemo zgodovinskim dogodkom pomena, ki ga niso imeli. Emigracija naj bo že taka ali drugačna, vendar uživa po vsem svetu popolno svobodo in sme govoriti resnico. Prav zaradi tega ima tudi dolžnost, da budno spremlja vse, kar se doma govori in piše za potomce. In kar je zapisano, to ostane trajno. Kmečki upori pa so bili tako veliko zgodovinsko dejanje, da jih uvrščamo v tisto vrsto svetovnih zgodovinskih dejanj, kamor uvrščamo preseljevanje narodov, odkritje novega sveta in obe svetovni vojni. Če pa presojamo pomen kmečkih uporov s te zorne točke, najdemo v napovedi „Rodne grude“ precej zgodovinskih netačnosti, če ne gre morda za namerne zmote, s katerimi bi se hoteli sedanjii oblastniki politično okoristiti.

Najprej je treba poudariti, da nimajo kmečki upori prav nobene ne idejne ne zgodovinske povezave z „narodnoosvobodilnim bojem“. Drugič je popolnoma netočno, da je gibanje (torej kmečki upori) enotno združilo vse Slovence v „enotnem boju“, ampak je resnica nasprotna, da kmečki upori niso uspeli prav zaradi tega, ker slovenski uporniki niso bili enotni (kakor tudi uporniki drugih narodov ne). Tretjič, ni točno, da je „vstaja trajala preko 200 let“, temveč je resnica, da so se začeli pojavljati kmečki upori po svetu že sredi srednjega veka v različnih oblikah, slovenski kmečki upori, kakršne pozna naša zgodovina, pa se vlečejo pretrgoma od prve polovice 14. stoletja pa do druge polovice 19. stoletja. Kmečki upori so se vršili po vsej Evropi, zlasti po Zapadni. Najmanj pa je bila „vstaja produkt družbenih revolucionarnih gibanj v slovenskem ljudstvu.“

V katerem grmu tiči zajec, je razvidno iz namena proslav, kakor ga je razložil sam Edvard Kardelj, češ „da je ob tej proslavi potrebno prikazati pomen kmečkih puntov za nadaljni razvoj slovenskega naroda v družbenem, kulturnem in v vseh pogledih“. In pa da bo „proslava obletnice kmečkih puntov vsekakor razgibala družbeno življenje v Sloveniji v tem prihodnjem letu.“ Tu jih torej čevelj žuli!

Z drugimi besedami povedano se to pravi takole: Kmečki upori so tako staro in tako veliko dejanje, da se tistemu, ki ni pripadal „narodnoosvobodilnemu boju“, niti ne sanja, da so kmečki upori zaplodek partizanske borbe in da je „kmečka zveza“ bila predhodnica OF. In zaradi te zgodovinske povezave „narodnoosvobodilne borbe“ s kmečkimi upori naj politična emigracija molči o vsem, kar se je dogajalo v naši polpretekli dobi in, zlasti, kar se bo dogajalo še za naprej. Ker pa živi politična emigracija predvsem iz preteklosti — tako jo vsaj označujejo doma, da je zaostala, nesodobna, in temu mnenju pritrjujejo celo nekateri osamljeni politični modriani v emigraciji — je nujno, da se tudi ona spomni velikih in pomembnih dogodkov svojih prednikov, samo s to razliko, da emigracija sme pisati resnico, med-

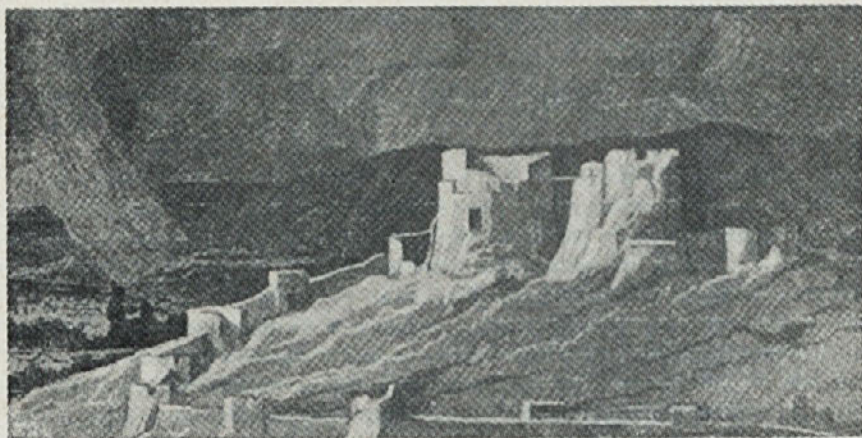
Nemški lesorez iz leta 1520. Oboroženi kmetje ogrožajo viteza. Na ozkem praporu je vidno staro kmečko pokrivalo — mestve (der Bundschuh) simbol nemških upornikov kot nasprotje viteškemu škornju.

tem ko je to doma zelo dvomljivo. Poglejmo torej, kaj govore o kmečkih uporih nam dostopni zgodovinski viri.

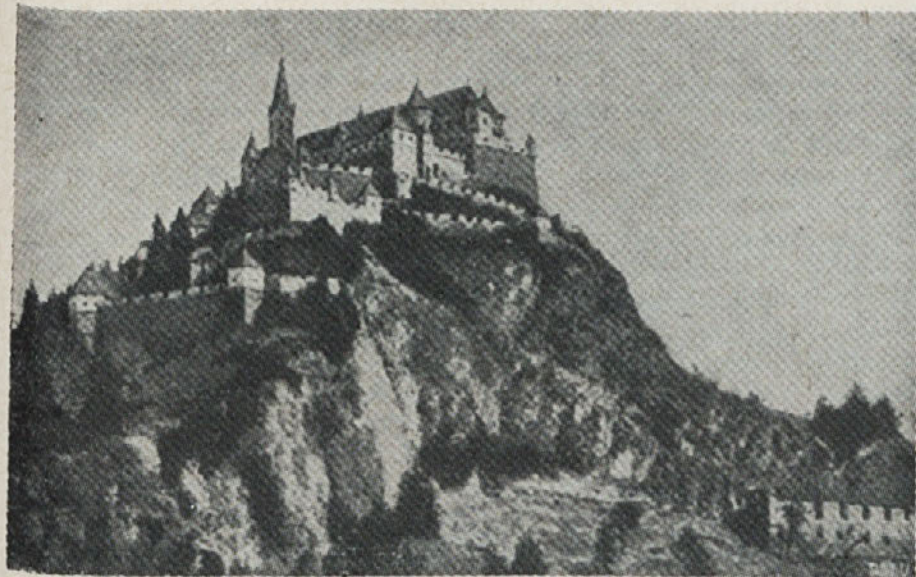
I

Po razpadu zapadne rimske države (476) se je polagoma na ozemlju današnje Francije in Zapadne Nemčije izoblikovala država Frankov, ki je pod Karlom Velikim (768—814) dosegla vrhunec svoje oblasti. V borbi s papežem in z velikaši je sčasoma postal kralj edini lastnik vse zemlje, ki jo je oddajal ali po poklanjal višjim plemičem ali cerkvenim dostojanstvenikom ali pa samostanom. Višji plemiči so dobili zemljo pod pogojem, da so v vojnih pohodih osebno sodelovali s kraljem in da so pripeljali s seboj še vojščake. Ti plemiči so se imenovali kraljevi vazali. Ti so pa zopet zemljo odstopali nižjim plemičem pod pogojem, da so vršili vojaško službo in se udeleževali s svojimi gospodarji vojnih pohodov. Taka zemljišča so se imenovala beneficiji, gospodarji pa grofovski vazali. V začetku je imel tak vazal svoj beneficij do smrti v upravi, pozneje pa so postali ti beneficiji dedna lastnina in so se imenovali fevdi. In šele ti fevdalci so oddajali zemljo v obdelavo sužnjem, ki niso imeli nobenih pravic, in pa kmetom pod pogojem, da so opravljali graščaku določene dni razna dela osebno. To je bila tlaka, ki je

pa bila vezana na osebo. Poleg tega pa so morali kmetje oddajati svojemu gospodarju del svojih pridelkov. To je bila pa desetina. Take davščine so se imenovalе služnosti in so bile vezane na hišo. Morala jih je oddajati vsaka hiša. Ta odvisnost nesvobodnega kmeta imenujemo podložništvo, ki je bilo le malo boljše od nekdanjega suženjstva. Fevdalec namreč ni smel podložnika ubiti, medtem ko je Rimljan smel ubiti svojega sužnja. Pač pa je bil podložnik vezan na zemljo in je ni smel zapustiti brez graščakovega dovoljenja pa tudi otroci ne. Če pa so se ženili otroci dveh različnih gospodarjev, sta gospodarja sporazumno določila, kateremu plemiču bodo pripadali otroci iz novega zakona. To pravno razmerje med plemičem in podložnikom so pozneje zapisali v knjige, ki so jih imenovali urbarji. Hranil jih je vedno graščak v svojem gradu. Gradovi pa so nastali predvsem iz varnostnih in obrambnih razlogov. Vedeti moramo, da je bila javna varnost ves srednji vek pa še precej časa tudi v novem veku enaka ničli. Stoletja je vladala pravica močnejšaga (Faustrecht). Nevarnost se je začela, ko so prihajala z Vzhoda razna plemena. Preseljevanje narodov je trajalo skoraj do konca 9. stoletja. Nova plemena so osvajala zemljo s silo. Nato so nastale vojne med plemeni. Med velikaši se je vnela borba za posest in za oblast. Ropanje, ubijanje in požiganje je bila vojna umetnost. Obubožani vitezi so postali klaticitezi, ki so napadali, kogar so mogli. Iz križarskih vojska so nastali razni vojaški avanturisti. Poleg vseh teh izrodkov ni manjkalo navadnih roparjev in tatov. Proti vsem tem napadom je bil ves srednji vek edina obramba grad. Tja so se zatekali graščaki in drugi plebivalci, če jim je graščak dovolil. Zato so mnogi svobodni kmetje prosili za zaščito grofa. Ta jih je prevzel v varstvo, toda s tem sopadli v njegovo odvisnost, katere se niso mogli več rešiti. Ne smemo pa pozabiti, da ti gradovi v zgodnjem srednjem veku niso bili ugodno prebivališče. To je bil z lesom ograjen prostor, obdan

Razvaline gradu iz prvotne dobe.

Grad Ostrovia iz konca srednjega veka.

z nasipom in z okopi, vedno na kakšni težko dostopni strmini ali pa na močvirju; na sredi se je dvigal visok stolp (turn), ki je služil za opazovanje, za obrambo in v zgornjih prostorih za stanovanje. V 9. stoletju pa so začeli po slovenskih krajih gradove že zidati. Vendar pa je bilo bivanje po teh gradovih v srednjem veku pa še nekaj stoletij pozneje zelo trdo in neudobno. Spodaj so imele stavbe ozke line, zgoraj pa malo večja okna, navadno eno ali dve sobi, za luč so jim služile suhe trske, peči ni bilo, šip tudi ne. tekoče vode ni bilo, snage tudi ne, hranili so se s poljskimi pridelki in deloma z divjačino. Najbolj reven kmet danes živi v mnogo večjem udobju kot prvotni prebivalci gradov. Mogočni gradovi in pa razkošje v njih so začeli nastajati šele proti koncu srednjega veka. Za kmeta je bilo usodno tudi to, da se je v gradu nahajala tudi sodna in upravna oblast. To se pravi, da je plemič imel vso oblast nad vasjo in nad vsemi prebivalci. Grad je bil „vir blagostanja in zla za srednjeveško družbo“. Mest pa v prvi polovici srednjega veka po slovenskih krajih še ni bilo razen nekaj obmorskih mest ohranjenih še iz rimskih časov. Približno tak družbeni red je vladal v Srednji Evropi, ko so prišli Slovenci v Podonavje in v alpske predele ter se začeli naseljevati v teh krajih.

II

Slovani — med njimi tudi Slovenci — ki so prišli iz današnjega ruskega ozemlja, so imeli drugačen, bolj demokratičen družbeni red, ker so

živeli v zadrugah in bratstvih ter niso imeli plemstva, kot so ga imeli romani in germani. Ko pa so zaradi številčne premoči sovražnikov izgubili državno samostojnost, ko so prišli skupaj z Bavarci pod frankovsko nadoblast (788) in ko so se pokristjanili, so skupaj z vero sprejeli zapadnoevropsko civilizacijo in kulturo, obenem pa tudi fevdalni družbeni red, ki je slošel na podložništvu. Usodno je bilo za Slovence tudi to, da niso imeli domačega plemstva. Dogajalo se je celo to, da so se tudi tisti redki plemiči slovenskega rodu, ki so postali plemiči iz županov ali knezov, sčasoma popolnoma potujčili. Tako so bili Slovenci že po izgubi državne samostojnosti podvrženi ne samo hudemu socialnemu pritisku, temveč tudi počasnemu raznarodovanju, ker niso imeli višje kulturne plasti, ki bi bila narodno zavedna. Tako je bil slovenski kmet v borbi za svoje pravice že od vsega početka prepuščen sam sebi, ker ni bilo nobenega slovenskega višjega stanu, na katerega bi se bil lahko naslonil, razen redke nižje duhovšine. Ne smemo pa pozabiti, da so Slovenci v 6. in 7. stoletju živeli prav tako, kakor druga plemena, od vojne in plena, ker so bili v začetku zavezniki bojevitih Obrov. V tej predhodni dobi so hodili na bojne pohode v Furlanijo in v nemške kraje in ujeli mnogo kristjanov, ki so jim opravljali kot ujetniki hlapčevska dela. To nam dokazujeta besedi krščenik, krščenica, ki sta nekoč pomenili: hlapec, dekla. Ko so pa nastali zopet mirni časi, so se tudi Slovenci oprijeli stalnega kmetovanja. Slovenci so bili že v prvotni domovini dobri poljedelci, zlasti so zasloveli kot čebelarji. Pripomniti je treba, da so samostani mnogo pripomogli, da je slovensko poljedelstvo napredovalo, ker so menihi učili prebivalce umnega kmetovanja in se niso omejili le na verski in šolski pouk, temveč so razvijali vse stroke gospodarstva. Zato so se tudi Slovenci začeli ukvarjati z obrtjo. Postali so izvežbani obrtniki in so svoje izdelke zamenjavali, zlasti platnene, kožnate in volnene. Nekateri priimki ali pa imena krajev nam pričajo, da so se Slovenci že nekoč pečali s to ali ono obrtjo množično oziroma skupinsko. Iz te zamenjave se je pozneje razvila tudi prava trgovina, katere so se oprijeli tudi slovenski kmetje. Prav zaradi trgovine so nastali pozneje veliki spori tako med kmeti podložniki na eni strani in plemiči na drugi. K temu sporu se je pridružil še tretji tekmeč — meščanstvo, ki je hotelo imeti trgovino izključno v svoji oblasti. Razvoj mest je prinesel velike spremembe v fevdalni družbeni red. Meščanstvo je igralo pomembno vlogo tudi v kmečkih uporih, ker je bilo včasih naklonjeno kmetom, drugič je pa zopet potegnilo z graščaki. Kar se pa tiče meščanstva po slovenskih krajih, je bilo že od začetka podvrženo tujim vplivom, zato tudi narodno nezavedno.

Dr. Gruden pravi na strani 427 svoje zgodovine, da „je le še kmečko ljudstvo na deželi ohranilo svoj prvotni slovenski značaj, in vzlic tujemu gospodarstvu vztrajalo pri svojem jeziku, svojih narodnih šegah in običajih. Ker je torej naša slovenska zgodovina predvsem zgodovina našega kmečkega ljudstva, ki je vsemu našemu narodnemu življenju vtisnilo svoj znak,

Improvizirano taborišče v srednjem veku.

zato je potrebno, da se ozremo na njegovo usodo v srednjem veku, da si ogledamo, kako je delalo in trpelo v tistih časih.“

Splošno mnenje zgodovinarjev je, da je kmet podložnik v prvi polovici srednjega veka živel vsaj v znosnih razmerah, zlasti, če je graščak ravnal s svojimi podložniki pravično, to je, da se je držal tistih dolžnosti in pravic, ki so bile zapisane v urbarjih. V takih razmerah so si nekateri kmetje gospodarsko zelo opomogli, zlasti svobodnjaki. Večkrat so bili kmetje celo na boljšem kot obubožani plemiči. Koroški župnik Unrest je v 15. stoletju zapisal:

„Kmetje nosijo lepšo obleko, kakor gospoda, in pijejo boljše vino.“

Revni vitezi so bili srečni, če so dobili bogato kmečko hčer za ženo. In kmetje pa so se večkrat ženili pri revnih viteških hčerah, ker so si hoteli na ta način pridobiti viteško čast. V poznem srednjem veku so mnogi kmetje pošiljali svoje sinove v mesta in celo na univerze. „Vkljub temu pa je bil kmečki stan pri vitezih in meščanih zaničevan“, pravijo nemški zgodovinarji. Mnogi predpisi so prepovedovali svobodnim kmetom, da bi se oblačili kakor vitezi. Niso smeli nositi niti sulice niti meča. V očeh meščanov in vitezov, pravijo zgodovinarji, „je bil kmet okoren, požrešen, slab, tovorni osel vseh slabih človeških lastnosti. Vitezi in knezi so ga imeli za lenega, zahrbtnega in poželjivega po denarju.“ Kmet se je moral boriti za svoje človeško dostojanstvo (menschliche Würde). Ker pa so se v drugi polovici srednjega veka izvršile velike spremembe v verskem, kulturnem in zlasti v gospodarskem življenju, je bil kmet prisiljen, da se je začel boriti tudi za svoj obstanek. In boji, katere bomo v nadaljevanju imenovali kmečki upori, so imeli dvojno podstat: človeško dostojanstvo in socialno pravičnost.

(Nadaljevanje prihodnjic)

POLDETU V SPOMIN

(Nadaljevanje)

Na velikonočni ponedeljek ob 3. uri popoldne se priključiva partizanom. Bilo jih je takrat le 21 z Borom na čelu. Pa se je kmalu število zvečalo na 100. Po razdelitvi v več skupin, Dravograjska četa, Logarska četa, Koroški odred z okolico Uršle gore, sva bila z Poldetom dodeljena v udarni vod Železne kaplje.

Idoč tja, ustrela naš vodnik Ciril kmeta Podelšenika po domače, vas Kopriva pri Črni. Zažge hišo in ostala poslopja. Tri tedne pozneje pod vodstvom Bora ubije kmeta po domače pri Kariš, vas Kapljiška kopriva. ter zažge vsa gospodarska poslopja.

Že po prvem umoru se s Poldetom dogovoriva, da pobegnava proč ko se malo bolj približamo Gorenjski. Jaz nisem več zdržal, preveč se mi je gnusilo vse, zato rečem Poldetu drugi dan, ko nas je bilo 5 v „patroli“, da grem takoj proč; če hoče iti z mano prav, če ne grem pa sam. Ne vem kaj je prišlo Poldeta takrat, da mi odgovori, da še ne pobegne in da tudi jaz še ne bom ker ne upam, da tudi z Nemčije ne bi sam pobegnil. Nisem več silil vanj. Verjetno sem bil užaljen, ko mi to reče v pričo ostalih partizanov, pa sem šel takoj proč brez da bi se poslovil od njega. Polde pobegne čez 14 dni. Ob letu pa se zopet dobiva na domobranski postojanki v Škofji loki. Vedno isti Polde, vesel, idealen. Tako se je boril, da bi njegova vas Reteče dobila svojo domobransko postojansko, pa ni uspel. Zopet je začel študirati in hodil v Ljubljano na izpite ter napravil malo maturo. Ob koncu pa je bil poveljnik škofjeloške udarne čete. Kako vesel je bil ob razpadu Nemčije, in že smo se morali umakniti na Koroško in potem vrnitev. Še enkrat sva bila skupaj na čelu 2.500 prodanih domobrancev korakajoč s postaje v mesto škofjo loko. Za nama štirje: Gorjanc Lovro, Tičarjev iz Papirnice je med njimi nosil zastavo gorenjskega domobranskega polka, za njimi poveljniki gorenjskih domobranskih postojank. Nato ostali po 8. v vrsti.

Ko sem se pozneje večkrat ilegalno vračal v domovino sem govoril s fanti, ki so bili skupaj s Poldetom v loških in šentviških zaporih nato pa amnestirani, so ga zelo hvalili. Kako jih je bodril, vedno ponavljal upravičenost naše borbe, trdil, če bi imel sedaj na izbiro, da bi postal komunist ali, da ostane domobranec, ki ga bodo jutri ubili, bi ostal domobranec. Mi pravi France Avguštin, da jim je še naročal predno so ga odpeljali v kočevski Rog: „Fantje, če pridete domov samo komunistke ne poročiti.“ Še več njegovih izrek sem vedel, pa sem jih po tolikih letih pozabil. Bil je v zaporih opora fantom in vodnik.

Še so uhajali iz nemške vojske naši fantje, že takrat ko midva. Pavlosov iz Škofje loke, ki je padel kot partizan in Verbančkov iz Žabnice,

Opomba uredništva: V šte. 1-2/73 Tabora k članku Poldetu Volčiču v spomin na strani 46 se pravilno glasi: Kako je moj oče štirinajstega leta pobegnil iz Celovca, kjer bi bil ustreljen, ko je rekel da Srbe ne bo streljal. Pa se nato štiri leta skrival, potem pa šel kot prostovoljec na Koroško. Leta 1941 ob nemškem napadu na Jugoslavijo pa se zopet prostovoljno javi k vojakom, čeprav že 55 let star.

Polde Volčič

ki se je skrival doma do ustanovitve domobrancev. Potem pa še tisoči. Naj jih omenim nekaj, ki jih vsi poznamo: Gregorin Franc — pobegnil iz nemško-nizozemske meje, Gnezda Matevž iz Dunaja, Hribar Jože iz Ukrajine, Avguštin Ivan dobi dopust do Salzburga kamor mu oče prinese civilno obleko. Ko se Ivan preobleče, pusti uniformo in puško v stranišću pa z očetom odide na vlak, menjajoč ves čas vagone, da se tako ogibata preglednim patrolam. Oba bi ustrelili, če bi ju dobili (jima je bila sreča mila, pa jiu je bilo še šest mladoletnih otrok doma). Seveda gre Ivan nato v partizane, pa od njih kmalu pobegne. Potem pa se skriva še precej časa po zimii pod kupom gnoja na polju.

Ogromna večina teh ubežnikov pa je ostala v partizanih. Vedno se sprašujem kaj je delalo slovensko narodno vodstvo v Ljubljani, da ni organiziralo nacionalne ilegale? Kaj je bil vzrok? So spali, so bili taki strahopetci ali začarani. Kdaj se bo našel junak med njimi, da bi potanko opisal njih delo od okupacije do italijanskega razpada.

Ko smo leta nazaj javno debatirali to obdobje v gostilni še pri Godcu na Alvaradu v Ramos Mejía, vstane dr. Tine Debeljak in slovesno izjavi, da lahko opiše izčrpno domobranstvo in Rupnika v dobrem in slabem, kakor je že bilo. Ne more pa opisati delo političnih voditeljev, ker ga ne pozna od okupacije do kapitulacije Italije. Pa nam je opisal že veliko še iz drugih evropskih narodov za časa vojne, kakor Poljake, Katyn, Belo Ruse in druge.

Nam bi bila nacionalna ilegala potrebna že iz narodnih problemov do Italije in Avstrije. Drugič bi bila zatočišče preganjanih od okupatorja. Tretjič, če smo bili za Jugoslavijo, da prinesemo svoj delež borbe za osvoboditev in četrtič, če smo bili za svobodno Slovenijo ali v Jugoslaviji ali izven nje, bi ob morebitnih problemih ob koncu vojne naše narodno zastop-

stvo lahko govorilo drug jezik, bolj razumljiv, saj bi za njimi stalo v svobodnih slovenskih hribih 15 ali 20.000 prekaljenih borcev. Vsekakor pa bi že v začetku onemogočili komunistično rovarjenje in s tem preprečili revolucijo.

Opomba: Že ko sem napisal ta spominski članek sem na zadnji sanhušk; tomboli povedal Tinetu Debeljaku, da sem tudi njega omenil v članku in v čem pa mi odgovori, da ne verjame, da bi to on izjavil in da že ima opisano obdobje od 1941 do razpada Italije, ki bo še to leto izšlo. — Tvala ti Tine Debeljak. Ti bo gotovo hvaležna vsa slovenska protikomunistična emigracija. Kar se pa tiče Tvoje izjave pa drži, za kar lahko navedem priče, ki so bile zraven.

E. O.

Odkrita beseda

Konec 2. svetovne vojne nas je raznesel čez vse kontinente sveta. Z žalostjo v srcu smo odhajali tedaj. Živo smo se zavedali, zakaj smo vse zapustili, ter prisegli, da ne bomo nikoli zavrgli idealov in pozabili tistih, ki so za svobodo in vero padli na okopih domovine. Morda nas bo Bog še kdaj prijel za tiste besede, ko smo v težkih dneh toliko obljubili, potem pa na vse pozabili. Tekla so leta, vživeli smo se v nove okoliščine, večina od nas je ra tujem našla mehkejšo posteljo in večji kos belega kruha kot bi to mogla pričakovati doma. To blagostanje je mnoge začelo trgati od vsega, kar nam je bilo včasih sveto, zato je toliko naše mladine, ki niti tega ne vedo, zakaj so njihovi starši zapustili svoj dom.

Kljub temu pa ostajamo ljudje, ki na tujem ne bomo nikoli doma. Pridejo trenutki, ko je vse blagostanje prazno in ničevno. V najglasnejšem šumu sveta si človek zaželi miru, spomini se vračajo nazaj in dostikrat šele v prividu nekdanjih težkih dni najdemo mir, ob tihem priznanju pred svojo vestjo, da je imelo življenje v tistih negotovih dneh svojo polnost, smisel in cilj. Žrtev je bila blagoslov in vsebina življenja. Res si zdaj mnogi hote prizadevajo, da bi obšli dogajanja polpretekle dobe, a nobena stvar ni trdnejša kot dejstvo, da se preteklosti in spominov na boje in trpljenje izbrisati ne da. Vsi se vračamo: eni po mir in tolažbo, krvniki po dokončni obup na poti v norišnico ali samomor.

Komunisti glasno poudarjajo, da je rdeča revolucija važna prelomnica časov v slovenski zgodovini. Imajo prav, motijo pa se v tem, ker izid revolucije gledajo le v luči partijskih koristi in ne priznajo, da so nad našim narodom zavladali po najbolj nečloveških umorih in izdajstvih. Brez dvoma zgodovina ne bo nasedla njihovi propagandi, ampak zobežila čisto resnico, kajti zgodovina ne sme posredovati laži.

Doba revolucije pa je in mora biti jasna črta in živ spomenik tudi nam, ki smo komunizem zavrgli že ob samem začetku in v boju z njim toliko izgubili. V iskanju resnice nam ob 30-letnici Turjaka in vsega, kar je temu sledilo, spet vstaja neodgovorjeno vprašanje: Kdo je kriv tistega trpljenja in preliivanja nedolžne krvi? Res, v prvi vrsti komunisti, ki so se zakleli, slovenski narod spraviti na svojo stran, ali pa ga uničiti. Ker jim narod ni sledil, ampak se uprl, so ga postavili ob zid in nad njim izrekli smrtno obsodbo.

Po vsem pa, kar je Turjaku sledilo; dejstvo, da je tudi Cerkev zamenjala politično barvo in smo nekaterim dušnim pastirjem ostanki protikomunističnega odpora od vseh nepotrebnih stvari na svetu najbolj odveč; in ker po več kot tridesetih letih nekdanje slovensko politično vodstvo še ni povedalo, kaj je med revolucijo na Slovenskem v varnem zatišju Londona storilo za svoj narod, če je sploh kaj mislilo nanj — dajejo misliti, da je bilo marsikaj narobe tudi na naši strani, predvsem v samem vodstvu. Odkrita beseda, da smo marsikaj pogrešili, bi poštenim ljudem vrnila zaupanje in voljo delati za lepšo bodočnost, ker pa te ni, redke opazke in spodrsnjene beležke mnoge pehajo v dvom, v njih rušijo narodno zavest ter jih trgajo slovenski in verski skupnosti. Korist od tega imajo samo komunisti, ki nas hočejo imeti neodločne in razdvojene.

V tej zmedi vstaja še težje vprašanje: Kaj je resnica? Ali nauk Pija XI. in Pija XII., ki sta komunizem obsodila kot z vero nezdržljivo idejo, ali zadržanje pokoncilske Cerkve, ki od vrha do tal išče dialoga z istim Belcebubom in se tudi temu primerno vede in popušča, da kakega rdečega brezverca ne uize. In politiki: narod so nagnali na okope proti partizanom, ustanovili na desetine Vaških straž, zdaj pa bi se uradno radi umaknili za kulise, izza katerih niso nič videli in slišali, kako je narod trpel in krvavel: z narodom niso trpeli, ampak slepo nasledli Angležem in v svoji filozofiji „čistih rok“ sanjali o povojni oblasti. Pred leti sem imel priliko listati po medvojnih letnikih Koledarja Ave Marie in v svoje presenečenje opazil, da so bili lemonški frančiškani precej dobro poučeni o položaju v Sloveniji, čeprav so bili članki precej poetično napisani. V Londonu pa tega niso vedeli!

Ali so nam eni kot drugi govorili resnico včasih, ali nam lažejo danes, ali oboje? Ali pa za kratek čas igrajo po načelu: zdaj ptič, zdaj miš, kakor pač bolje kaže, tako, se ve, izhaja se najlaže...

Čim dalj se odmikajo tisti strašni časi, bolj vse skupaj izgleda kot nepremišljena igra, ki je našemu narodu prinesla toliko gorja in trpljenja ter uničila cvet naroda, ko je komaj svobodno zadihal; kar je prevedrilo tiste dni takih, ki so brez ozira na levo in desno šli v boj za vero in svobodo, se še zdaj ne morejo oprati, dočim se razni strankarčki in moralisti nemoteno vračajo v domovino, kjer se klanjajo zmagovavcem (ker zmagovavec ima vedno prav), v našem primeru morivcem.

Vsi prizadeti bi se res morali zavedati, da je bila cena za tako hlapčevsko poštinvostvo previsoka. Pozabljenje na vse, neznačajnost in iskanje

lastnih koristi so tisti grehi, ki so moderni svet pripeljali tako daleč, da skoro ni poti nazaj, in kar že tudi nekatere slovenske družine tako drago plačujejo. In ob vsej tej praznoti in jokanju je že tudi dosti Slovencev, ki sicer na tihem zabavljajo, obenem pa vedo, na čem današnja družba boleha, a nihče nima volje, da bi podrl na pesek zidano kolibo dovoljenosti, melkužnosti, lenobe in neznačajnosti, ter začel graditi na čisti resnici, če treba tudi za ceno odpovedi in žrtev. Komodnost pelje samo v propast in kompromisi ostajajo le vaba, okrog katere se kopičijo vedno večji problemi!

Enkrat bo le treba začeti znova. Čim dalj odlašamo, tem večji bo prepad in škoda večja. Tovariši in gospodje vseh vrst: karte na mizo, igra je doigrana. Tudi mi smo se nekaj naučili, zato večina od nas ne bo za nikogar več nosila glave v torbi.

Jonec

TITO RAZBIJA OPEVANI TITOIZEM

Lansko leto ob tem času, ko je Tito več pretvezno kot potrebno sprožil krizo na Hrvaškem, so nekateri politiki izrazili bojazen, da bo prišlo do kamnjevanja po vsej deželi. Funkcionarji republiške vlade Hrvaške so bili v rekordnem času odstranjeni in po priporih je čakalo nad tisoče grešnikov na proces, vsled obdolitve širjenja nacionalizma, ali drugih anti-socialističnih dejanj. Da bi z enim udarcem zadeli dve muhi, so si izmislili številnih akcij s katerimi so ljudstvu hoteli dokazati, kako nujno je bil potreben ta poseg, po drugi strani pa sodnikom onemogočili vsako objektivno sojenje. Tukaj bom delno omenil samo akcijo z ustaši.

Na dan pred otvoritvijo procesov na Hrvaškem, je Tanjug objavil vdor okoli 20 do 30 ustašev v Jugoslavijo. Po poročilih iste agencije, so ustaši prišli iz Avstralije in so pri Mariboru prekoračili avstrijsko jugoslovansko mejo. Pri Mariboru so nato ustavili enega voznika tovornega avtomobila in ga prisilili, da jih pelje v zapadno Bosno, kjer so se izkrcali v gozdu pri kraju Bugonje. Tukaj je namreč že pred vojno bila ideološka domovina ustaškega gibanja. Ustaši so se po poročilih nemoteno peljali preko Slovenije Hrvaške in nato še dalje po Bosni, čeravno so imeli razpeto svojo zastavo in peli ustaške pesmi. Torej, spet en dokaz, kako trdno spi jugoslovanska varnostna služba, ali še boljše, tudi ta organizacija odobrava taka dejanja. V časopisu smo brali, da je v gorah Bosne malo pokalo, da je prišlo do manjših spopadov, vendar je specialnim ekipam armije in milice v kratkem času spelo ustaše poloviti, razgnati in likvidirati. Tri tedne pozneje pa je tam ponovno pokalo in Tanjug je preklical prejšnje poročilo, ker je bilo netočno in prezgodaj objavljeno. Zatem so sledili dolgi članki, kjer se

je dalo razbrati velik neuspeh ustašev. Prevladovalo je mnenje, da je vse skupaj izmišljeno in se gre samo za pretvezo. Javljeno pa je tudi bilo, da se je samo dan preje predno so prišli ustaši, Tito mudil prav v isti lovski koči, kjer so ustaši prijeli šest lovcev in jih z lepaki poslali v vasi, da bi narodu sporočili, da se je začela „osvobodilna vojna Hrvaške“. Nekaj dni pozneje pa je ista poročevalna agencija dala v vednost 13 smrtnih žrtev na strani posebnih ekip armije, milice in teritorialne obrambne službe, med njimi celo en stotnik. Beograjski časopis „Nin“ je zatem prvi objavil nekaj imen ustašev in slik. Ustaško akcijo sta vodila brata Adolf in Ambroz Andrič, ki sta živela v Evropi in po poznejšem popravku so od dvajset ustašev samo trije prišli iz Avstralije. Celó nekaj tednov pozneje so objavili, da so „likvidirali“ še zadnjega ustaša. Pri tem se mi zdi potrebno omeniti, da se tako pri specialnih ekipah kot pri ustaših gre za žrtve povojnega letnika odnosno, jih je nekaj takrat bilo še v otročjih čevljih.

Stvar z ustaši vsekakor ni izmišljena, ne morejo pa prikriti, da s to akcijo niso manipulirale jugoslovanske politične grupe. Po vsej verjetnosti je zgodba bila pod nadzorstvom jugoslovanske tajne policije. Pred nekaj meseci v Zapadnem Berlinu umrli vodja ustašev, zdravnik Jelić, je javno pristal, da ima stalne stike z jugoslovansko tajno policijo.

Iz te samo delno opisane akcije in številnih drugih posegov so partiji v sodstvu docela uspeli. Iz paragrafov sodniki navadno razberejo ka zen; opiranje na te, je pa sodnikom Tito sam prepovedal. Sekretar Izvršnega komiteja ZK, Stane Dolanc, je v enem od svojih govorov v Splitu sam izjavil: „Sodniki se morajo že zato držati partijske linije, ker vedo, da bodo drugače odstavljeni.“ Dolanc je člane komiteja pozval, da čim prej spet prevzamejo vse vodstvo v deželi in dodal: „Dokazati moramo, da imamo mi komunisti vso moč v rokah; kdor ne bo sledil liniji, se ga mora takoj odstraniti in to ne glede, kje ta stoji.“ Priznati je moral, da ta rehabilitacija ne odgovarja našem družbenem principu in v gotovih primerih res pomeni vrnitev v administrativno vodstvo. Nadaljeval je, da se komunisti tudi zavedajo, da jim bodo doma in v tujini očitali radikalizem, konservatizem in celo naslanjanje na Rusijo. Pri tem je menil, da zanje vsekakor ne drži. Posojilo v višini 1,3 milijarde dolarjev, ki nam so ga Rusi obljubili, s tem nima nič skupnega, je poudaril Dolanc. Za enkrat morda to res nima še nič skupnega. Tudi je malo verjetno, da bodo Rusi to obljubo v tej višini res izpolnili. Oblika posojila pa je za Kremeljce brez dvoma interesantna.

Kredit namreč ne bo izplačan v gotovini, temveč v obliki robe. Sovjeti bodo tehnično opremili 60 jugoslovanskih tovarn za pridobivanje surovin. Ta obdarjena podjetja pa bodo posojilo in obresti s surovinami odplačala. Razume se, da bodo te tovarne obrestovale izrecno samo bilateralno in delno morda z vzhodnim gospodarskim tržiščem. Ker je Tito že 1951. leta Sovjetom šel na led, se podobne gospodarske krize hočejo izogniti s tem, da bodo nekatera podjetja so nadalje lahko trgovala na zapadnem tržišču. Vendar

kredit, ki je dvakrat tolikšen kot je trgovinska izmenjava med Rusijo in Jugoslavijo, da misliti.

Ni dolgo tega, ko smo enega uglednega slovenskega politika slišali razlagati, da je jajce v Jugoslaviji tako raztepeno, da ga je nemogoče zlit nazaj v isto lupino. Danes pa že tudi v Sloveniji čutimo proletariat. Odkar je Tito začel kampanjo proti bogatašem, tehnokratam in inteligenci, je dokaj enostavno odstaviti nezaželjene ljudi. Brez vsakega ropota so pognali ministrskega predsednika Staneta Kavčiča. Konzervativni vodja slovenskih komunistov, France Popit, je ta uspeh praznoval na Brionih pod geslom, „Zlom oportunistične politike v Sloveniji.“

Na Poljskem je bilo razpisano delo enega projekta za kar se je potegovalo veliko arhitektov iz več držav. Nalog je bil dodeljen enemu arhitektu iz Ljubljane, pri čemer je ta zaslužil 90 milijonov starih dinarjev. Ta znesek je arhitekt legalno deklariral v davkarji in kot je to običajno, državi moral oddati v obliki davkov 63 milijonov, se pravi 70%. Za pohvalo je ta po nekaj dneh v časopisu med drugimi videl tudi svoje ime, kjer so našeli najbogatejše Slovence, ki so do imovine prišli na nepošten način odnosno, na račun delavskega razreda. V Sloveniji imajo partiji še prav posebno veliko dela in bojazni, da jih bodo močni gospodarski kadri zrinili popolnoma v ozadje. Iz njihovega stališča gledano, strah ni čisto neopravičen; vendar tak razvoj je po logičnem mišljenju pravilen.

Direktor nekega podjetja v Ljubljani, ki je tovarno dobesedno sam spravil do obratovanja, si je kot je to navadno, zatem dal sezidati privatno hišo. Kritizirali so ga, on pa je za svojo 50-letnico kljub temu v podjetju priredil „splendidno“ praznovanje. Zoper njega so vložili tožbo in ta je videl, da se mora z družino vred preseliti v Avstrijo, če se hoče izogniti zaporu in zaplembe. Ta direktor je bil istočasno poslanec Slovenskega parlamenta ter mu je zdaj ta mandat bilo treba vzeti. Pri glasovanju se je 22 njegovih kolegov glasovanja vzdržalo in to je zadostovalo, da so od prvega do zadnjega odpoklicali.

Kampanja, ki je pri nas v teku, je pod imenom, „Red in dodelitev delavskemu razredu vse njegove pravice“. Preprosti narod se nad tem geslom ne huduje. Le oni, ki vedo, da imamo v državi nad 80 političnih, komunističnih multimilijonerjev, se zaskrbljeno sprašujejo, kdo bo moral priti, da se bo njih imovina podelila? Momentalno so tem komunističnim kapitalistom bogataši, tehnična inteligenca in vodilni kadri podjetij, v veliko napoto. Ti mogočnejši bi najraje videli, da bi v deželi ostali samo oni kot funkcionarji, na drugi strani pa preprosto delavstvo. To ni nič pretirano, če pomislimo na to, da so nekaterim „politično nezanesljivim“ profesorjem v Ljubljani in Beogradu, javno in diskretno priporočili emigracijo. Drugim, med njimi tudi Djilasu, pa se ponovno grozi z zaporom.

Za uspešno operacijo so si naši ideologi izdelali kup pravil, ki tolmačijo kam vse se inteligenca ne sme voliti. V gospodarskih ustanovah bodo ljudje s fakultetno izobrazbo v bodoče le delavci v svoji stroki medtem, ko

bodo navadni delavci-komunisti, voditelji samoupravnega aparata. Za enkrat pri nas ni važno, kaj si, temveč kje stojiš. Prve težave te variante pa so se že pojavile v političnem apartu samem. Velik del naših ideologov se je mudil na Zapadu, predvsem v Ameriki, na študijih. Kdor pa je bil tam na študiju ali strokovni specializaciji, se je po mnenju Tita nalezal kapitalističnih idej in se ga ne sme voliti na vodilna mesta, ali pa celo v politični aparat. Za odstavljene politike je Tito moral poseči v garnituro najnižje plasti, da je našel še kaj nepokvarjenega.

Iz dogajanj pri nas je zelo težko podati sliko s kvalitetno optiko. Ne znamo si tolmačiti, da je skoro svetovno opevani titoizem, politiki so ga večkrat smatrali za „posebno vrsto komunizma“, od iniciatorja samega naenkrat tako kritiziran in ničvreden. Več kot četrto stoletja se je Tito trudil in v zadnjih letih veliko storil, da bi se njegova ideja še tudi pozneje uveljavljala. Strmel je za tem, da bi partija zajela vse ljudstvo v deželi medtem, ko danes pravi, da ne potrebujejo komunistov na milijone, da jih nekaj sto tisoč tudi zadostuje. Menda bi jih imel najraje samo toliko, da bi vsakega lahko sam kontroliral ali dirigiral. Doma in posebno na Zapadu vidi samo ljudi, ki se hočejo združiti v sovražno koalicijo in ti mu hočejo uničiti državo. Tito je te sovražnike podelil v sledeče grupe: nacionaliste, hegemoniste, antisocialiste, Rankovičevce, Djilasovce, ustaške fašiste, četniške rojaliste, tehnokrate in bogataše. Kar veliko nas je in potemtakem titoistov res ne more biti več kot nekaj sto tisoč. Razumljivo, da se ti sami ne morejo obdržati in se morajo naslanjati na Sovjetsko zvezo. Brežnjev ni hotel zamuditi prilike in je Titovo dolgoletno veslanje med obema bregovoma končno potegnil na svoje kopno. Seveda Tito tudi sam trdi, da s Sovjeti nobenega opravka. Te dni je govoril v Ljubljani in dejal, da Jugoslavija ni nobeno nihalo, ki bi bilo zdaj na tej, zdaj na drugi strani. Liberaliziranje kakršnega smo doživljali zadnje čase, je bilo nevarno naši nevtralnosti. „Morali smo razstreliti krog tistih, ki so želeli, da bi Jugoslavija postala kapitalistična dežela.“

Po izmenjenih obiskih Brežnjev-Tito, se je zadnji baje moral odločiti na kateri strani barikade bo Jugoslavija vodila svojo politiko predvsem potem, ko ji on ne bo več dajal smernice. Kot je to od starega komunista, premetenega, zvitega in nekdanega funkcionarja kominterne bilo pričakovati, se je ta odločil za sistem komunistične diktature in Moskvo. Tito je verjetno v stanju in bo tudi sprečil, da se dežela ne bo zadušila v „medvedovem“ objemu vendar, Tito je star, Sovjeti pa imajo čas.

PORAVNAJTE NAROČNINO

KAKO DOBRO DOMA?

Pri povratku naših turistov je postavljeno prvo vprašanje: kako doma živijo? Mnenja so deljena.

Nobenega dvoma ni, da se danes bolje živi kot pred 20 leti ali kot v predvojni Jugoslaviji. Toda takšna primerjava ne drži, ker tehnični napredek zadnjih 27 let ni mogel preskočiti Slovenije.

Zato je bolje, ako postavimo vprašanje, kakšen bi mogel in moral biti materialni napredek, ako bi vladal v Sloveniji politični sistem, ki bi douščal ne samo svobodni trg, nego tudi pustil svobodo produkcijskih sredstev (trgovin, tovarn, kmetij) privatnikom.

Znano je dejstvo, da se je pred svetovno vojno živelo približno enako dobro v Avstriji, severni Italiji in v Sloveniji. V prvih dveh deželah so bili industrijski izdelki nekaj cenejši, je pa bila hrana zato dražja, kar je potem standard izravnalo. Poglejmo sedaj napredek v Sloveniji pod socialistično stvarnostjo in ga primerjajmo z onim v sosedni Avstriji in Italiji v prostem sistemu. Omejimo se na glavne faktorje, ki sestavljajo življenjski standard:

Plače:

Povprečna plača v industriji	v Sloveniji	\$ 95.—
	v Avstriji	\$ 145.—
	v sev. Italiji	\$ 225.—

Stanovanja:

V Sloveniji je silno pomanjkanje, dočim je v Avstriji in severni Italiji stanovanj dovolj. Po zadnji statistiki je prišla v severni Italiji na osebo 1.1 soba, dočim za celo Italijo ena duša na sobo. Tudi je poznano dejstvo, da so slovenska stanovanja (grajena po 1945) silno majhna, tako da pride na prebivalca v Sloveniji vsaj 35 odstotkov stanovanjske površine manj kot v Italiji in Avstriji. Argument, češ da so stanovanja v Sloveniji cenejša, ne drži v celoti. Cenejša so stanovanja pri nas doma, ker so pod kontrolo, ki jo pa mislijo 1. januarja 1973 v veliki meri odpraviti. Po drugi strani pa morajo biti stanovanja cenejša, ker so manjša in manj kvalitetna. Pri Avstrijcih in Italijanih tudi ne smemo pozabiti, da so stanovanja že večinoma lastnina stanovalcev (horizontalna lastnina-condominiums), pa so tako stroški stanovanja skrčeni na skromno odplačevanje (privilegirane obrestne mere) z malimi oskrbovalnimi stroški. Kot je poznano, zadnje čase v Sloveniji podjetje le še omogoči nakup stanovanja ali pa se isto nabavi na prostem trgu. V obeh primerih je ista cena in to od 25 milijonov navzgor. To je dražje nego v Italiji ali Avstriji pri najmanj 40 odstotkih manjših

dohodkih. Pod stanovanjski standard danes v mestu razumemo tudi posest telefona. V Avstriji in sev. Italiji težko najdeš v mestih stanovanje brez istega, pri nas v Sloveniji pa še nismo dosegli 10 odstotkov. Ker je napoljava telefonov silno draga in ker poznamo naše prilike na tem polju, ne bo zadosti 30 let, da se doseže današnji standard sosednjih dežel, če bomo napredovali tako počasi kot doslej.

Transport:

Slovenija se duši v privatnih avtomobilih, to je res. Toda to manj zaradi števila avtomobilov, ampak bolj zaradi zaostanka v gradnji cest, parkišč, izgradnji mest. Po statistikah za 1971 pride namreč avto:

v Sloveniji na 10 oseb

v Avstriji na 6 oseb

v Italiji na 5 oseb

Italija ima danes 5000 km štiripasovnic, Avstrija 600 km, Slovenija pa šele gradi prve kilometre proti Trstu, ako izvzamemo cesto Ljubljana—Zagreb, ki pa ni prava avtocesta v današnjem smislu. Vendar avtoceste t. j. štiripasovnice še ne bi bile tako nujna zadeva, ker je gostota za tako cesto zaenkrat dana samo poleti. Kriza je v celotnem cestnem omrežju. Četudi so ceste asfaltirane, je to bilo do danes (z izjemo Kranj—Ljubelj) samo „flikanje“ starih cest, trasiranih pred 100 leti, ko še ni bilo avtomobilov. V Sloveniji je avtomobilska vožnja v glavnem mučenje živcev.

Železniški promet:

Delajo na elektrifikaciji, dočim druge infrastrukture, kot pragovi, tračnice, vozni park, se bistveno niso premaknile. Tako danes še vedno potrebuješ 4 ure iz Ljubljane do Maribora kot pred vojno. Letošnje leto bodo slovenske železnice končale s skoraj 20 milijoni dolarjev izgube.

Avtobusni park:

Ta je zadovoljiv, se pa ubija s slabimi cestami.

Industrijski izdelki:

Avstrijske in italijanske cene so povprečno za 10—30 odstotkov nižje. Dokaz je že več kot desetletno nakupovanja naših ljudi v Trstu, Gorici, Cenu in Gradcu, fenomen, ki bo ostal v bodočnosti. Ker tu ne gre za kake specialne artikle nego za široko polje predmetov, to nazorno kaže na nesposobnost jugoslovanskega gospodarstva. Tu vse poveličevanje samoupravljanja ne pomaga nič, ker pač govorijo kupci. Italijani pri nas kupujejo nekaj hrane in bencin—v glavnem pa izkoriščajo slabo plačano delovno silo v restavracijah, prostitucijo in igralnici v Ljubljani in v Kopru.

Hrana :

Ta je pri nas cenejša, vendar ne toliko cenejša, kolikor so manjše plače. Razlika bo kakih 10—20 odstotkov vendar pri tem ne gre pozabiti, da sta kvaliteta in izbira v Avstriji in Italiji boljši. Letošnje poletje recimo je bila v Jugoslaviji kriza v mesu, izbira zanič, po mast in olje pa se je hodilo v Avstrijo. V Trbižu že vidimo prve naše, ki kupujejo sadje.

Je pa seveda neizpodbitno dejstvo, da v Sloveniji živijo boljše kot v drugih deželah vzhodnega bloka. To je nekako tako: češ, jaz sem ga manj polomil kot drugi. Zakaj ne greste raje korak naprej in poskušate privatni sektor razširiti. To je boljše, kot da ljudje gredo služiti na tuje.

Slovenski narod je ta standard, ki ga sedaj uživa, plačal in ga še plačuje s prevelikimi napori in žrtvami. Pustimo na strani dajatve na političnem in kulturnem polju in naštejmo samo stvarne žrtve:

1. emigracija (pardon — moderna razdelitev dela) 120.000 od leta 1945, ki se bodo mogoče vrnili v minimalnem številu in v glavnem na stara leta;

2. brezposelnost nekaj deset tisoč ljudi;

3. brutalna revščina prvih 15 let, ko so sosedni narodi (bivši okupatorji) že dosegli lep standard, naš narod pa se je mučil upajoč na „zlato dobo“;

4. prekomerno garanje prebivalstva, ko mož občajno dela 40 ur v samoupravnem sektorju in popoldne v privatnem, in ko je odstotek zaposlenih žena neprimerno večji kot pri sosedih, kjer se delavni teden že manjša na 36 ur.

Na koncu je treba še ugotoviti najbolj žalostno dejstvo, da so ljudje pesimisti, ker ni upanja na zboljšanje v doglednem času in zato toliko pijančevanja, samomorov in plehkosti. ZKJ si ne upa dati več poleta privatni iniciativi, kar bi preko noči popravilo to stanje. Ali se boji Moskve ali pa ljudi, ki bi postali samozavestnejši? Tako kaže da bo šlo stanje — paradoks, ko razlika med Vzhodom in Zapadom raste namesto da bi se manjšala — naprej, vse dokler ne bo prišlo do mogoče tragičnih premikov in sprememb v vzhodnem bloku.

(Ponatis iz „Klic Triglava“, november 1972)

Odbor Slovenskega zavetišča

ima v prodaji slovenski prevod

„MARTIN FIERRO“

Vsaka slovenska hiša naj ima slovenski prevod

Cena 40 pesov.

Z nakupom podprete zavetišče

ZDSPB-Tabor „Brani slovenstvo Koroške“

Spoštovani William P. Rogers
Državni Tajnik
Washington, D. C.

Gospod:

Podpisana organizacija ameriških državljanov slovenskega porekla želi s tem dopisom opozoriti vlado ZDA, sopodpisnico mirovne pogodbe z Avstrijo z dne 15. maja 1955, na sedanje zapostavljanje slovenske manjšine na Koroškem navkljub jasnim določbam člana 7. mirovne pogodbe.

Obžalovanja je vredno, kar se je zadnje mesece dogajalo na Koroškem in da Avstrijska vlada že 17 let zavlačuje izpolnitev ukrepov mirovne pogodbe, kar očito kaže, da ji ni mar za svoje mednarodne obveznosti. Še prav posebno pa so ti dogodki jasno nasprotje ukrepov člena 7 te mirovne pogodbe.

Prikrajšanje človeških in manjšinskih pravic, ki jih Slovenci na Koroškem danes trpijo ne sme nihče odobravati in dopustiti, da se nadaljuje, ker pomenijo narodno uničenje.

Podpisani pozivamo vlado ZDA, da podvzame primerne diplomatske korake in jasno pove avstrijski vladi in njeni nemški večini, da vlada ZDA kot sopodpisnica mirovne pogodbe smatra svojo dolžnost, da skrbi, da se mirovna pogodba in vsi njeni člani izvajajo kakor določeno in da ne bo dovolila nikakih kršitev te pogodbe in nikakega ustrahovanja Slovenčane manjšine na Koroškem.

S spoštovanjem

Milan Zajc, Predsednik
Zveze Protikomunističnih Borcev TABOR

Decembra 26. 1972.

G. Milan Zajec, predsednik
Zveze Protikomunističnih Borcev TABOR
Cleveland, Ohio

Dragi g. Zajec:

Naprošen sem bil, da Vam odgovorim na pismo, ki ste ga poslali Predsedniku ZDA in Državnem Tajniku glede stanja slovenske manjšine na Koroškem in Vaše prošnje naj vlada ZDA intervenira pri Avstrijski vladi.

Naši vladi je dobro znana skrb, ki jo je o tej zadevi izrazila jugoslovanska vlada in skrbno sledimo vsem dogodkom. Upamo pa, da se avstrijska vlada trudi, da bo izpolnjevala svoje obveznosti.

Prepričani smo, da trenutno intervencija vlade ZDA še ni umestna; niti nismo bili o tem naprošeni od jugoslovanske vlade.

Prepričani smo, da je najbolja in bo najbolj trajna rešitev tega problema možna le preko direktnih pogovorov med obema prizadetim vladama Avstrije in Jugoslavije.

Hvaležni smo Vam, da ste svoje mnenje povedali in opozorili to tajništvo.

S Spoštovanjem

James S. Sutterfin

Ravnatelj Urada za Srednjeevropske Zadeve.

Opomba: Isto pismo je bilo poslano tudi predsedniku ZDA R. M. Nixonu

Buenos Aires, 6. marca 1973

Spoštovani gospod urednik,

V prilogi Vam pošiljam prepis pisma, ki sem ga poslal zveznemu kanclerju dr. Kreiskemu v zadevi krivic, ki so jih deležni koroški Slovenci in prevod odgovora, ki sem ga prejel iz kabineta zveznega kanclerja.

Ker sem prepričan, da se tudi bralci Vašega lista Tabor zanimajo za usodo koroških Slovencev, Vas prosim, da moje pismo zveznemu kanclerju Avstrije in odgovor, ki sem ga dobil objavite v listu Tabor, ki ga urejujete.

Prilagam pismo in odgovor.

Lepo pozdravljam

Miloš Stare

NO za Slovenijo podpira koroške Slovence

V soglasju s člani Narodnega odbora za Slovenijo je predsednik Miloš Stare poslal zveznemu kanclerju avstrijske republike dr. Kreiskemu v začetku tega leta sledeče pismo:

Vaša Ekselenc

Dr. Bruno Kreisky

Kancler Federativne republike Avstrije

V imenu Narodnega odbora za Slovenijo, kot predstavnika slovenskih demokratičnih izseljencev, ki živijo v svobodnem svetu in odklanjajo komunistično diktaturo v Jugoslaviji, katere sestavni del je republika Slovenija, si Vam dovoljujem ob vstopu v Novo leto 1973 predložiti tole

S p o m e n i c o :

Slovenski demokratični izseljenci v vseh državah svobodnega sveta nemoteno in v polni svobodi govorimo svoj materin jezik; gojimo slovensko

kulturo, slovensko šolstvo, in naši duhovniki opravljajo bogoslužje v slovenskem jeziku.

Nihče nas pri tem ne ovira. Nasprotno, naše nove domovine ne le omogočajo, ampak tudi še podpirajo to našo svobodo, v spoznanju, da je svobodno ohranjanje in razvijanje jezika in kulture posameznih narodnostnih skupin temelj miru in velika opora razvoja teh držav.

Razumeli boste, visoko spoštovani g. kancler, da smo v zadnjih mesecih z bolečino v srcih in zaskrbljenostjo zasledovali razvoj dogajanj v deželi Koroški, ki je sestavni del Avstrijske države, katere vodstvo Vam je zaupano. Tam so naši bratje po krvi in jeziku — slovenska narodna manjšina — bili in so deležni nezaslišanih krivic, ko jim niso priznane temeljne svoboščine, določene v Deklaraciji človeških pravic, in se ne izpolnjuje državna pogodba, ki jim jamči enakopravnost.

Naši bratje so na rodni zemlji zasramovani zaničevani zaradi svojega slovenskega porekla, in varani v upanju, da bi bili kot Slovenci po rodu enakopravni in svobodni v rabi slovenskega jezika, vzgoje otrok in bogoslužja z državljanji nemškega porekla.

Zaupajoč v iskrenost Vaše besede, da je pravica na strani slovenske narodne manjšine, Vas prosimo, da zastavite ves svoj vpliv, da bi bilo leto 1973 tisto leto, ko bo našim bratom po krvi, to je slovenski narodni manjšini v deželi Koroški, omogočeno, da bodo v svobodi ter obvarovani nasilja in strahu začeli uživati vse pravice, ki jim gredo v resnični svobodi ter v pravi demokraciji, ki so jim zagotovljene po državni pogodbi in mednarodnih obveznostih Federativne Republike Avstrije.

V upanju, da bo v letu 1973 slovenska narodna manjšina na Koroškem dosegla vso zaščito in ji bo omogočen njen nadaljni svobodni razvoj

Vas spoštljivo pozdravljam

Miloš Stare

predsednik NO za Slovenijo

Buenos Aires, 2. januarja 1973

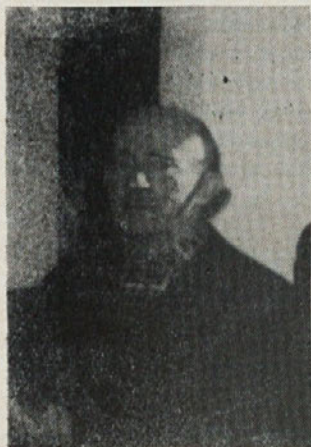
V imenu zveznega kanclerja je odgovoril predsedniku Narodnega odbora legacijski svetnik kabineta zveznega kanclerja dr. Ingo Mussi z dopisom z dne 9. februarja, ki v prevodu glasi:

Spoštovani gospod Miloš Stare, odvetnik
predsednik Narodnega odbora za Slovenijo

Po naročilu g. zveznega kanclerja potrjujem sprejem Vaše spomenice od 2. januarja 1973. Gospod zvezni kancler je Vaša izvajanja z zanimanjem vzel na znanje. Kakor Vam je znano, si zvezna vlada trdno prizadeva, da v tem letu pripelje ta problem do vsestranske zadovoljive rešitve.

Lepo pozdravljam

Ingo Mussi, l. r.

❖ France Filipič

Po težki neozdravljivi bolezni nas je kar nenadoma zapustil „oče Filipič“ v sredo zvečer, 7. februarja 1973. Živel in umrl je pri družini sina Bogota v J. L. Suárez — Buenos Aires, od koder je bil naslednji dan prepeljan na sanmartinsko pokopališče in je pogrebne obrede izvršil rev. Jure Rode.

Pokojni Franc Filipič se je rodil 4. februarja 1894 v vasi Praporče pri Žužemberku. Bil je vojak prve svetovne vojne in je po vojni končal kmetijsko šolo na Grmu pri Novem mestu. Najprej je bil oskrbnik na graščini Ruperč vrh pri lastnici gospej Josipini Staré roj. Tršinar a pozneje je bil uradnik pri okrajnem glavarstvu v Novem mestu v kmetijski stroki za sadjarstvo.

Leta 1921 se je poročil z Marijo Gorenc in je bilo v družini 9 otrok od katerih je še živih osem in sta dva sinova v Argentini.

Vsa družina Filipič je bila odločno proti komunizmu in je zato tudi veliko pretrpela posebno ob koncu vojne 1945. Oče Filipič se je po čudežnem naključju rešil šele leta 1946 in je prekoračil mejo skupno z rešencem iz Kočevja.

V Argentini je bil zaposlen v tintoreriji v Moronu in je pred nekaj leti stopil v pokoj.

Pokojni Filipič je bil velik poštenjak in protikomunist in je ostal tak vse do konca. Imel je veliko željo še enkrat videti svojo domovino in svojce, pa se mu ta želja ni izpolnila.

Protikomunistični borci Tabora, čigar naročnik je bil od vsega početka smo mu hvaležni za njegovo protikomunistično miselnost in ga bomo ohranili v dobrem spominu.

Gospej ženi hčerkam, sinovom in vsem sorodnikom naše iskreno sožalje.

❖ Franc Krenner

Ob zaključku pričujoče številke smo prejeli žalostno vest, da je po dolgoletni bolezni preminul poveljnik slovenskega domobranstva gral. FRANC KRENNER.

Umril je na svojem domu v Olivosu, prov. Buenos Aires, 17. marca 1973. Dne 19. marca je bil pokopan na pokopališču v Olivosu. Pogrebne obrede s sv. mašo je opravil delegat č. g. Anton Orehar.

MAJHNO POJASNILO

Pika je v Taboru, januar-februar 1973, štev. 1-2, str. 21 do 24, napisal daljšo oceno in več pripomb k prvemu zvezku oz. glede celotne izdaje v treh zvezkih „Pravega obraza osvobodilne fronte“. Pristrčna hvala tako ocenjevalcu kot tudi predsedniku konz. glasila Tabor g. inž. Antonu Matičiču, ki mu hkrati tudi čestitam k njegovi šestdesetletnici. Zdi se mi prav, da k poročilu in oceni prvega zvezka dodam majčkeno pojasnilo oziroma opravičilo, ki zadeva zlasti avtorja Miha Marijana Vira.

1. Po mnenju vseh, ki so dobili v roke celotno delo, ali pa vsaj prvi zvezek, je to delo resno in odlično. Rokopis je dobil v roke avtorjev prijatelj in ga razmnožil v nekaj izvodih. Pomagali pa so mu nekateri, ki se na slovenščino niso preveč razumeli. Zato je avtorjev prijatelj na koncu dodal nekatere popravke. Sicer je pa avtorjev jezik lep in klen. Profesor Geržinič Alojzij je to razmnoženino dobil v roke ter v glavnem popravil napake, ki so nastale ob razmnoževanju rokopisa, zraven pa v malenkostnih primerih omenil, kaj je po slovenskem pravopisu bolje.

2. Kolikor mi je znano, je avtorjev prijatelj skušal iti preko vseh morebitnih nesoglasij. V Argentino, kot se zdi, je res poslal le en izvod razmnoženega rokopisa uredniku Vestnika. Vendar pa iz pisma inž. Franca Gruma, ki ga poznam že vsaj dobrih 35 let in sem bil v taborišču v Belišču meseca junija 1945 priča, kako ga je nekaj pogumnih Slovencev rešilo iz angleške karantene, sklepam, da je ta, ki je odličen sodelavec pri Taboru in dober pomavavec našega odpora proti komunizmu, kar priča nekaj njegovih knjig, najbrž še prej kot urednik Vestnika od avtorjevega prijatelja dobil celotno besedilo rokopisa v roke in tako imel priložnost, da urednika Tabora opozori nanj.

3. Ko sem avtorjevega prijatelja prosil, naj mi pomaga do fotografij in dokumentov, ki sicer niso v nujni zvezi z besedilom, a bi drugi in tretji zvezek zelo poživili, se je obrnil na inž. Franca Gruma in ga prosil, naj mi pomaga. Ko sem se sam obrnil nanj, mi je prav prijazno ustregel in mi poslal celo vrsto dragocenih dokumentarnih fotografij. Sam me je opozoril na zbirko fotografij in dokumentov, ki jih hrani Tabor. Predsednik konzorcija inž. Anton Matičič mi je prav velikodušno ustregel in dal na razpolago menda prav vse, kar je imel. Prav žal mi je, da precej fotografij ni bilo mogoče uporabiti, ker je manjkalo potrebnih podatkov. Prav tako sta mi rada pomagala ga. Pavla in g. Ivan Korošec. Tako ima prav „taborski krog“ veliko zaslug, da drugi in tretji zvezek krasi toliko fotografij. Vsem sem se v drugem zvezku v uvodu iskreno zahvalil; tu iskreno zahvalo le ponovim. To je bilo res lepo sodelovanje pri izdaji tega dela.

4. Ko sem se zaradi finančnih težav v resnici težko odločil za izdajo

tega dela, ki v treh zvezkih obsega ravno 800 strani, sem mislil, da bi prosil, naj ena ali druga organizacija slovenskih protikomunističnih borcev spravi odličen rokopis v tisk. Pa mi je nekdo, ki finančno zmogljivost tako pri eni kot pri drugi organizaciji menda dobro pozna, rekel: „Vestnik nima toliko denarja, pri Taboru imajo pa sedaj tudi toliko finančnih skrbi glede zavetišča škofa dr. Rožmana, da najbrž ne bodo mogli tega sprejeti.“

5. Avtor je to delo pisal v zdomstvu. V glavnem je bilo končano že ob dvajsetletnici naše prežalostne vetrinjske drame, knjiga „Sv Urh“, na katero odgovarja, je izšla kako leto kasneje. Bil je toliko iskren in pošten, da je navajal le tiste vire, ki jih je v tujini mogel dobiti. Tabora najbrž zato ni navedel, ker so bili na razpolago šele prvi letniki in jih ni imel pri roki. Tako profesor Geržinič Alojzij, ki mi je bil odličen svetovalec pri izdaji celotnega dela, kot sam, sva čutila, da bi bilo treba pri virih in slovstvu naštetih kolikor mogoče vsa dela, zlasti najnovejša, o komunističnem počenjanju, seveda zlasti ob revoluciji na slovenskih tleh. Končno je prišlo do sklepa, da bom z avtorjevim dovoljenjem na koncu tretjega zvezka kolikor mogoče natančno in podrobno podal seznam tozadavnega slovstva, zlasti iz zadnjih let. Deloma sta mi pri tem priskočila na pomoč prof. Alojzij Geržinič in urednik Ruda Jurčec. Pregledal sem vse tiste letnike Zbornika Koledaria Svobodne Slovenije in Zbornika Svobodne Slovenije, kjer je pok. Zdravko Novak redno vsako leto objavljaj, kaj so zamejski in zdomski Slovenci izdali v knjigah in revijah. Stran za stranjo sem pa prelistal prav vse letnike Tabora prav zaradi zadevne literature, ki jo večkrat navaja. Med viri in slovstvom je naveden z daljšim besedilom tudi Tabor kot odločno protikomunističen mesečnik. Tako sva oba: avtor in izdajatelji skušala biti pravična na vse strani. Še to pripomnim, da morda doslej še nihče ni tolikokrat in tako natančno prebral, oziroma pregledal Bele knjige, ko sem iskal zaradi zaradi fotografij in dokumentov podatke o naših mrtvih možeh in fantih, žrtvah komunistične zlobe.

6. Pika upravičeno sodi, da bi bilo bolje od primera do primera pod črto navajati za razne trditve vire oz. literaturo. Tako mi je isto pripomnil tudi drug resen bravec prvega in drugega zvezka. Tudi sam sem to takoj skrajša čutil, se obrnil na avtorjevega prijatelja in končno na avtorja, da bi morda sam besedilo ponovno pregledal in zelo natančno sproti navajal vire in literaturo, ali pa vsaj izdajatelju poslal vsa dela, ki jih v uvodu navaja. Odgovor je bil, da je to skoraj nemogoče, ker je delo napisal popolnoma na drugem kraju, kot je sedaj — saj se je že na tretji kraj moral seliti — in mu ni bilo mogoče vseh stvari prenašati sem in tja. Pripominjam pa, da v drugem in tretjem delu dovolj pogosto sproti med besedilom navaia, kdo trdi to in ono. Sam sem precej več kot leto dni uporabil večinoma ves prosti čas za tipkanje in pripravo besedila za tiskarno. Saj so bili več kot trije meseci potrebni samo za zbiranje dokumentov in fotografij ter iskanje točnih podatkov za opombe.

7. Besedilo avtorjevo in vsa vsebina sta ostala nedotaknjena. Le duh.

svetnik Al. Košmerlj je opozoril na dve stvari. V neki majhni zadevici sem pa sam opozoril, naj bi besedilo malce spremenil, kar je rad privolil. Kaksneje sem pa iz znanega pisma pok. prelata dr. A. Odarja in iz osebnega pogovora z g. Jožetom Košičkom, spoznal, da je pravzaprav avtor imel popolnoma prav. Tako se zdi človeku, da se na njegove trditve moremo zanesti.

8. Nekaj težav sem imel ob avtorjevem razpravljanju o knjigi „Sv. Urh“. Nekoč sem o tem govoril z Ivanom Koroščem, ki vso zgodovino pri Sv. Urhu pozna kot malokdo. Pa so mi trije odlični svetovalci rekli, naj se besedila in trditve ne dotikam. Saj bo vsak imel priložnost, da pove svojo sodbo, da avtorjevo trditev podkrepi, še bolj pojasni ali popravi.

Tole naj bi bilo torej majhno dopolnilo k temu, kar je Pika zapisal. Mislim, da se Pika ni zmotil, ko je poudaril: „Takšen sad naše zdomske specifične literature je bil že dolgo potreben, ker prepričuje po svoji resnosti.“

NAŠI MOŽJE

Polde Omahen – 50-letnik

27. januarja, se je srečal z Abrahamom, naš prijatelj Polde. Rodil se je v vasi Straje — Vel. Gaber na Dolenjskem.

Kot sin kmečkih staršev je delal na kmetiji, dokler se ni šel učiti mizarstva v Višnjo goro. Vojna leta je nekako prestal, ne da bi mu bilo treba prijeti za orožje. Po vojni pa mu novi sistem v domovini ni ugajal.

Oktobra 1950. leta se je poročil z gdč. Fani Žlajpah. Leta 1957 je odšel v Francijo in čez nekaj mesecev za njim tudi žena.

1960. leta sta emigrirala v ZDA in sicer v Cleveland, v začetku se je zaposlil pri New York Central, potem v Ohio Gear, zdaj pa dela pri Townmotor. Z ženo in hčerko živi v Euclidu, Ohio.

Takoj ko je prišel v Cleveland, je imel prijatelje med borci, pozneje je tudi sam postal član Tabora. Pred leti je napravil velike slike pok. škofa Rožmana, gen. Rupnika, sliko domobranca, slovenski kot domobranski grb in poleg še doprnski kip iz maveca pok. gen. Rupnika; vse to uporablja pri proslavah in prireditvah. Poleg zastonjskega dela, je tudi za material dal vse iz svojega. Bog Ti povrni. Pred par leti je bil v odboru zelo aktiven.

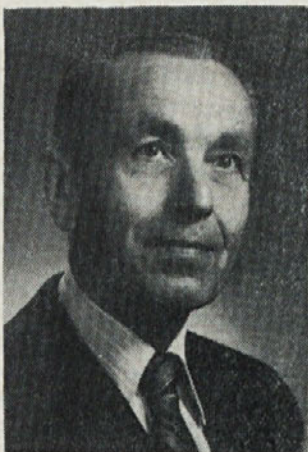
Pri prireditvah vedno rad pomaga, kot tudi njegova žena ga. Fani rada pri-skoči na pomoč v kuhinji.

Dragi Polde, pridružimo se Tvoji ženki in hčerki Elici, ter Ti kličemo vse najboljše ob Tvoji obletnici in Ti vsi Tvoji prijatelji želimo še mnogo let življenja in trdnega zdravja, da bi še tudi v bodoče, kot si do zdaj v preteklosti, rad pomagal in delal v prid naše organizacije.

Bog Te živi!

Tvoji prijatelji

Jože Cerar – 60-letnik

Dne 16. februarja 1973 je prišel na krajši obisk v Argentino soborec JOŽE CERAR iz Hamiltona — Kanada.

Sicer Jože Cerar nima v Argentini ožjih sorodnikov pač pa je prišel v prvi vrsti, da se sestane s protikomunističnimi borci Tabora, čigar član je v Hamiltonu in da obiše svoje številne vaščane iz okolice Moravč in Domžal.

O Jožetu Cerarju smo tu na splošno malo vedeli, predvsem tisti, ki nismo bili pri gorenjskih domobrancih ko je bil on.

Ob nekem večernem pogovru nam je pripovedoval svoj „križev pot“ in mu je eden od navzočih soborcev, ki je bil tudi vračan rekel: „Kolikor si Ti prestal ga skoraj ni med nami in je moje trpljenje proti Tvojemu malo.“

Povabljen je bil na sejo društva in kozorcija glasila Tabor kjer je spoznal navzoče odbornike. Na seji nam je razložil položaj, delo in življenje soborcev v severni Ameriki a obenem pa se je sam osebno seznanil z delom in naporom soborcev južne Amerike.

Dne 7. marca se je vračal nazaj v Kanado in so se od njega poslovili številni soborci in znanci na letališču Ezeizi.

Ker vemo, da Jože Cerar stopa 17. marca letošnjega leta v vrsto 60-letnikov, mu vsi iz srca želimo, da ostane tak kot smo ga spoznali in da nas še obiše. Želimo mu tudi, da preživi še mnogo, mnogo srečnih in zadovoljnih let v krogu soborcev in svojih dragih.

Soborci Argentine

Mrtvi stražarji

Čez skalnate stene se cvetje razpleta
in hoste, kjer spite, zasiplje pomlad.
Skrivnostno izginjajo v večnosti leta.

Izdana poslednja slovenska je četa,
le bele kosti so zid barikad.
Prostost je med zanke rdeče ujeta.

Glasniki svobode!

Kot sužnji pognani v krvavi potop.
Strta telesa so zadnji okop.

Teptana pravica gre v bojne pohode!
Vojaki bataljonov slovenske slave!
Vase sprejela so brezen vas žrela,
a vaša bela čela,
ki so udarila v ostrino skal,
ko je prsi presekala rafal —
so grbi za naše zastave!

Bdite nad zemljó domovine,
sinovi zmage in bolečine:
Mrtvi stražarji samotne trdnjave!
Blesk vaših ubitih oči,
nam svetí v brezzvezdne noči!

DAROVALI SO:

Za zavetišče:

Mesto cvetja za pok. Lujo Schubert:

v pesih

Družini Černič-Krž, Capital 50

Ing. Milan Ecker, V. Ballester.

Tehnično delo pri načrtu ce-
mentnega ogrodja I. nadstr.

slovenskega zavetišča 900

F.R., Brazil 240

N. N., Ramos Mejía 150

Hribovšek Franc, Ramos Mejía 100

Budinek Vojteh, El Bolsón ... 100

Dobiček pri prodaji Martina

Fierra 160

Budinek Danica, El Bolsón .. 50

Budinek Vojteh, El Bolsón .. 100

Kolman Ludvik, ZDA (dol.) 5

N. N., L. del Mirador 1.050

Škrlj Stane, R. Mejía 52

Žužek Ivanka, R. Mejía 500

Mesto cvetja za pok. Fr. Filipič:

Repar Jože, J. L. Suárez 100

Za tiskovni sklad glasila Tabor:

Mavsar Franc, Clevefand dol. 4

J. K., Avstralija „ 3

Budinek Vojteh, El Bolsón, pesov 40

Prodaja knjig „ 75

Longar Albin, Clev. (dol.) .. 3

Župančič Hinko, Clev. (dol.) . 5

M. V., Brazil pesov 5

SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NIMA PRAVICE ZASLUG. VSA PRA-
VICA JE PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA NA-
ŠIM MRTVIM. SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE IZGOVORJENI
KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM.

V S E B I N A

Tercer mundo — utopía y mentira comunista	81
Premirje v Vietnamu (Fr. G.)	83
Velikonočni pozdrav (Verinov)	86
Slovenci v borbi za človeško dostojanstvo nekoč in danes (dr. S. Baraga)	87
Poldetu v spomin (V. Dolenc)	94
Odkrita beseda (E. O.)	96
Tito razbija opevani titoizem (Jones)	98
Kako dobro doma? (Peter Urbanc)	102
Za zgodovino (Obramba slovenske koroške manjšine)	105
Naši mrtvi	108
Majhno pojasnilo (dr. Filip Žakelj)	109
Naši možje	111
Mrtvi stražarji	III
Darovali so	III

<p style="text-align: center;">Correo Argentino Sucursal J. L. Suárez (Bs. As.)</p>	<p>TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8133</p> <hr style="width: 50%; margin: 0 auto;"/> <p>FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619</p>
---	---